

Les 3 Begrijpend lezen

- Kennis leesbegrip
- Ontwikkeling van leesbegrip
- Inzicht krijgen wat inhoudsgericht begrijpend leesonderwijs is.
- Inzicht krijgen hoe leesbegrip in onderwijs vormgegeven kan worden.
- Een inhoudsgericht begrijpend leesles ontwerpen
- Een krachtig leesgesprek ontwerpen

Joris Jan Bas uit Koog aan de Zaan
trok op een ochtend een jurkje aan.

Toen ging hij naar school met een strik in zijn haar
en alle kinderen pestten hem daar.

Kan me niet schelen, riep Joris Jan hard
Ik ben tenminste een beetje apart

niet zo gewoon als de rest van de klas.
Nou zeg, die durfde, die Joris Jan Bas!

De volgende ochtend in Koog aan de Zaan
had iedere jongen een jurkje aan,

behalve een jongen met haar groen als gras.
Je mag drie keer raden wie of dát nou was!

Wij Zijn Bijzonder

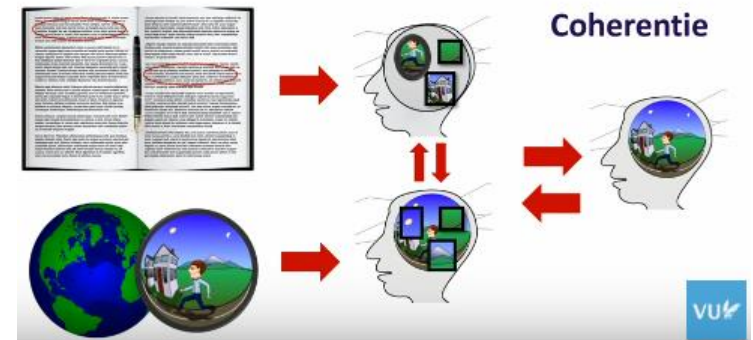
MISSCHIEN ZIJN WIJ EEN WONDER

Leesbegrip

- Begrijpen en luisteren van een boodschap
- Bottum up, top down of combinatie
- Betekenis van woorden

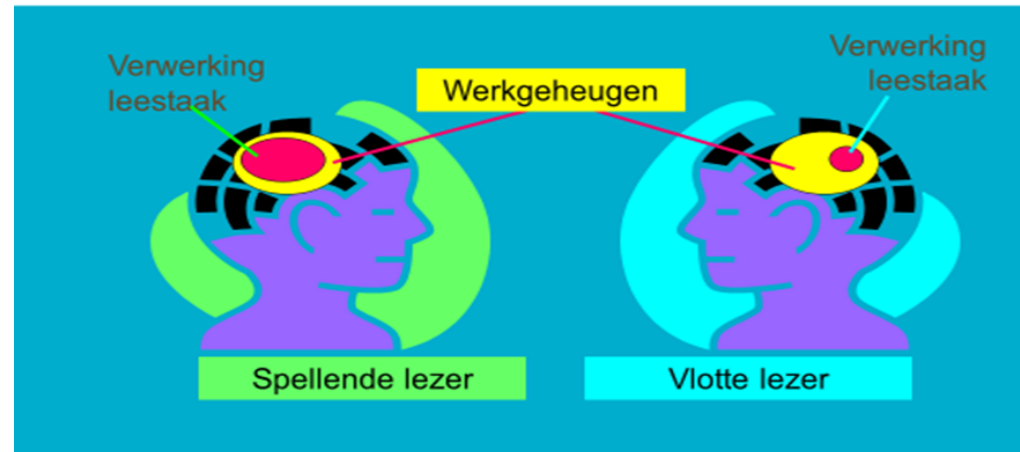
Bron; S.Wassenburg, 2016

Wat beïnvloedt het omgaan met teksten?

Begrijpend lezen is een complex proces van diverse elkaar beïnvloedende factoren zoals:

- *het niveau van de leerling*
- *de kwaliteit van het tekstmateriaal;*
- *de rol van de leerkracht;*
- *de aard van de instructie die leerlingen ontvangen.*

Technisch lezen, werkgeheugen en automatisering

Begrijpend Lezen Leescomponenten in samenhang zien.
Een integrale aanpak van begrijpend lezen

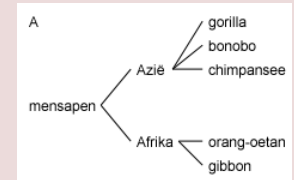
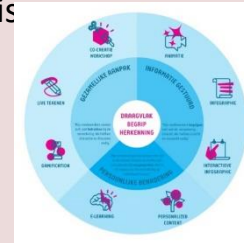
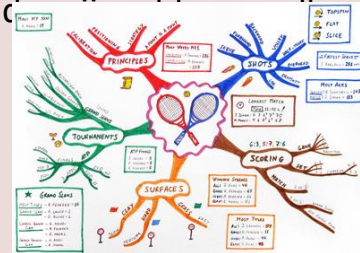
Groepen	Taalvaardigheid	Woordenschat/voorkennis	Technisch lezen	Meta cognitieve strategieën	Tekstkenmerken	Schrijven
Groep 1 - 2	Begrijpend luisteren Taalgebruik Leren argumenteren	Continu Omgaan met voorkennis	Mondelinge taal Fonemisch bewustzijn Letterkennis	Begrijpend luisteren Omgaan met voorkennis	Prentenboeken	Invented spelling
Groep 3	Begrijpend luisteren Taalgebruik Leren argumenteren	Continu Omgaan met voorkennis	Leren lezen	Begrijpend luisteren Omgaan met voorkennis	E3/E4 - Letterlijk begrijpen	Eenvoudig schrijven
Groep 4 -6	Begrijpend luisteren Taalgebruik Leren argumenteren	Continu Omgaan met voorkennis Stilleesbeleid	Vlot en vloeiend lezen	Omgaan met voorkennis Afleidingen maken Leren monitoren	E4-E6 - Letterlijk begrijpen - Afleidingen maken	Doelgericht schrijven zie Focus op schrijven teksten
Groep 7 - 8	Begrijpend luisteren Taalgebruik Leren argumenteren	Continu Omgaan met voorkennis Stilleesbeleid	Uitbouw en onderhoud vlot en vloeiend lezen	Omgaan met voorkennis Afleidingen maken Leren monitoren	E6 en hoger - Letterlijk begrijpen - Afleidingen maken	Doelgericht schrijven zie Focus op schrijven teksten

Leesstrategieën: drie V's

Voorspellen

- * Preview samen de tekst: tussenkopjes, illustraties, inleiding, 1^e zin van alinea's etc.
- * Schrijf een aantal moeilijke woorden op het (digi)bord
- * Spreek die woorden hardop uit en ga in op de betekenis (pre-teaching).
- * Activeer de noodzakelijke voorkennis of onbegrip van de tekst

Visualiseren

Vragen stellen

- * Wat wil de schrijver duidelijk maken?
- * Wat betekent de tekst voor mij als lezer?
- * Hoe beoordeel ik de bruikbaarheid van de tekst?
- * Kan ik de inhoud samenvatten?

Leesplezier en begrijpend leesonderwijs

Het lijkt meer op puzzelend lezen

‘Everything we teach in reading, from the lowest phonic skill, to the loftiest interpretive strategy, should ultimately be connected to meaning’

(Shanahan, 2012, p. 22 in Houtveen, 2018)

- <http://www.youtube.com/watch?v=qYoeVkf3s7E>

Het begrijpend leesonderwijs

Strategisch leesonderwijs

Leesstrategieën worden als doel onderwezen.

Leesstrategieën: het aanpakgedrag

- voor
- tijdens
- na

het lezen (zie ook kb: 5.2)

Kritiek:

- Motivatieproblemen.
- Het lukt de lln vaak niet om de geleerde strategieën toe te passen tijdens meer natuurlijke leesmomenten buiten de leesles om.
- Kan het komen tot leesbegrip beperken.

Inhoudsgericht leesonderwijs

Leesstrategieën worden als middel onderwezen als dat nodig is.

Tot leesbegrip komen door aandacht te hebben voor de inhoud van de tekst en daar gezamenlijk over in gesprek te gaan.

Verschuiving

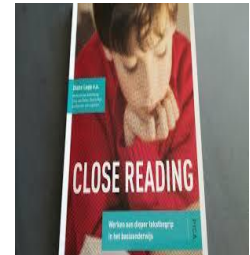

Wat werkt bij begripsvorming

- Lees met een **doel**;
- Werk aan **kennisopbouw**;
- Bouw aan **woordenschat en kennis van de taal**;
- Bied verschillende **typen teksten** aan;
- Zorg voor teksten die **motiveren** en voor een motiverende leesomgeving;
- **Discussieer** met leerlingen;
- Maak van leerlingen **strategische lezers**;
- Geef uitleg over **tekst structuur**;
- Integreer lezen en **schrijven**;

Close reading; het dieper begrijpen van de tekst

Fisher en Frey (2012)

... laat leerlingen samenwerken rondom teksten

Close Reading

STEP 1

- Read to get the general idea.
- **Highlight** the important parts.
- **Mark** anything else you notice using close reading symbols.
- **Talk:** What is this text about?

STEP 2

- Read a second time – more closely!
- **Circle** parts you don't understand and **mark** anything else you notice.
- **Talk:** Explain the marks you made. Why did the author write this text?

STEP 3

- Look at the questions.
- **Reread** to find their answers.
- **Write** your answers. **Mark** the text to show where you found them.

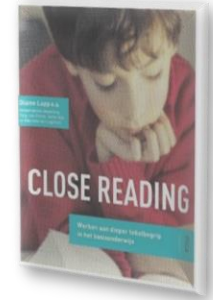
the common core state standards

- Leerlingen kunnen elkaar helpen en het is goed voor de motivatie. Samenwerkende leerlingen zijn meer tevreden dan niet samenwerkende leerlingen.
- Veel onderzoek toont, dat tutoring heel effectief kan zijn vooral bij begrijpend lezen (Berrill 2009, Vernooij & Egbertsen 2012; Egbertsen 2013).

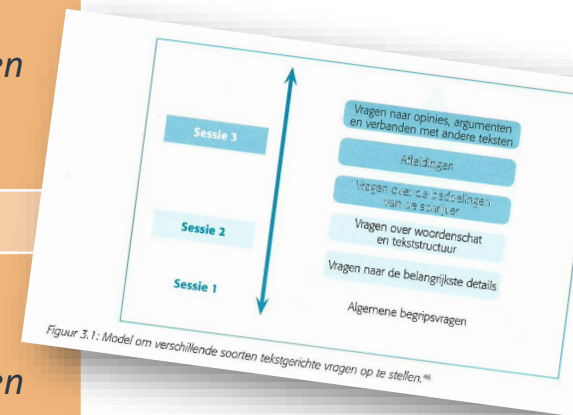
Zorg voor effectieve koppels!

Opbouw les *close reading*

Sessie 3	Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op dieper tekstbegrip: tekstdoel, afleidingen, opinies, verbanden, argumenten et cetera <i>Leerlingen maken eventueel aantekeningen tijdens lezen</i> Tekstbespreking: dieper tekstbegrip: tekstdoel, afleidingen, opinies, verbanden, argumenten et cetera
Sessie 2	Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op woordenschat en tekststructuur <i>Leerlingen maken eventueel aantekeningen tijdens lezen</i> Tekstbespreking: woordenschat en tekststructuur
Sessie 1	Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op oriëntatie, algemeen begrip <i>Leerlingen maken eventueel aantekeningen tijdens lezen</i> Tekstbespreking: oriëntatie, algemeen begrip

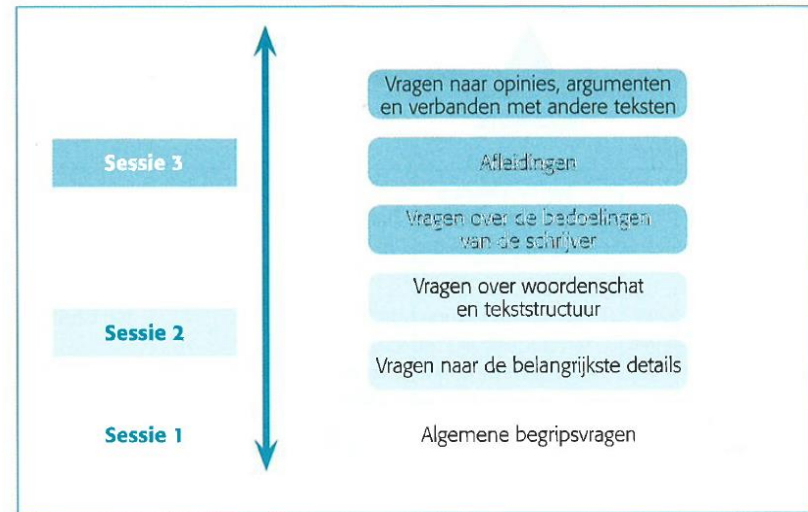

Analyseer de tekstcomplexiteit

Aandachtspunt	Vragen	Gemakkelijke tekst	Gemiddelde tekst	Moeilijke tekst
Tekststructuur Organisatie	<ul style="list-style-type: none"> Is de opbouw van de tekst duidelijk te zien (beschrijvend, opsommend, probleemoplossing, oorzaak/gevolg, overeenkomst/verschil)? Worden er signaalwoorden gebruikt die bij de opbouw horen? Worden meerdere structuren gebruikt in combinatie met elkaar? 	<ul style="list-style-type: none"> De tekst heeft één duidelijke structuur en is gericht op feiten. 	<ul style="list-style-type: none"> In de tekst zitten meer tekststructuren, met feiten, maar ook met een hypothese. En er zitten kenmerken in die horen bij een bepaalde discipline (historisch, technisch, sociaal cruvoort). 	<ul style="list-style-type: none"> De opbouw van de tekst is ingewikkeld, de tekst kan verschillende structuren hebben, onder verschillende genres vallen, is hoog abstract, heeft veel hypothesen. Er zitten kenmerken in van verschillende disciplines.
Tekststructuur Visuele ondersteuning en lay-out	<ul style="list-style-type: none"> Is de lay-out van de tekst overal hetzelfde of staat de tekst in meer kolommen/is er weinig overzicht? Zijn de illustraties essentieel om de tekst te begrijpen? Zijn de begeleidende illustraties eenvoudig of complex? Verosen ze dieper begrip of analyse? 	<ul style="list-style-type: none"> De lay-out van de tekst is eenvoudig en er wordt een goed leesbaar lettertype gebruikt. Schematische diagrammen, tabellen en foto's ondersteunen de tekst direct en zijn eenvoudig te begrijpen. 	<ul style="list-style-type: none"> De lay-out bevat kolommen en veel onderbrekingen door illustraties. Het lettertype varieert. Complex schematische diagrammen, foto's, tabellen, ondersteunen de tekst, maar vragen om een interpretatie. 	<ul style="list-style-type: none"> De lay-out bevat kolommen en veel onderbrekingen door illustraties. Het lettertype varieert. Lastige diagrammen, foto's, tabellen, schematische woorden niet toegankelijk in de tekst en vragen om een interpretatie.
Tekststructuur Relaties tussen ideeën	<ul style="list-style-type: none"> Zijn relaties tussen ideeën eenvoudig of uitdagend? 	<ul style="list-style-type: none"> Relaties tussen concepten, processen of gebeurtenissen zijn duidelijk en expliciet uitgelegd. 	<ul style="list-style-type: none"> Relaties tussen concepten, processen of gebeurtenissen zijn subtiel en meer impliciet. 	<ul style="list-style-type: none"> Relaties tussen concepten, processen of gebeurtenissen zijn lastig en moeten worden afgeleid uit de tekst.
Taalkenmerken Stijl van de schrijver	<ul style="list-style-type: none"> Welke stijl heeft de schrijver op de tekst? Is de stijl van de schrijver informeel, formeel of academisch? 	<ul style="list-style-type: none"> De stijl van de tekst is eenvoudig. De tekst heeft beschrijvende elementen, met eenvoudige zinnen van een beperkt aantal concepten. 	<ul style="list-style-type: none"> De stijl van de tekst is objectief, met veel feiten. Er zitten enkele samengestelde of complexe zinnen in. 	<ul style="list-style-type: none"> De stijl van de tekst is specifiek voor het vakgebied. De tekst bevat veelomvattende concepten en veel samengestelde en complexe zinnen.
Taalkenmerken Woordenschat	<ul style="list-style-type: none"> Worden er veel of weinig vakspecifieke woorden gebruikt? Hoewel woorden zijn relatief onbekend voor leerlingen? Kunnen woordbetekenissen uit de context gehaald worden? 	<ul style="list-style-type: none"> Sommige woorden zijn vakspecifiek, maar de betekenis is bekend voor leerlingen. Kunnen woordbetekenissen uit de context worden gehaald. 	<ul style="list-style-type: none"> De woordenschat is vakspecifiek met veel niet-bekende woorden. De betekenis kan niet altijd uit de context gehaald worden. 	<ul style="list-style-type: none"> De woordenschat is wetenschappelijk, vakspecifiek en de betekenis moet vaak afgeleid worden uit de tekst. Woordbetekenissen kunnen niet altijd uit de tekst gehaald worden.
Betekenis	<ul style="list-style-type: none"> Wat is de hoewelheid en de complexiteit van de informatie? Wordt deze bevestigd door betrouwbare data of niet? 	<ul style="list-style-type: none"> De informatie is duidelijk en de concepten worden concreet uitgelegd. 	<ul style="list-style-type: none"> De informatie bevat complexe, abstracte ideeën en veel details. 	<ul style="list-style-type: none"> De informatie is abstract, lastig en heel theoretisch.
Bedoeling van de schrijver	<ul style="list-style-type: none"> Is de bedoeling van de schrijver duidelijk of impliciet? 	<ul style="list-style-type: none"> De bedoeling van de schrijver is simpel, duidelijk, concreet en makkelijk uit de tekst te halen. 	<ul style="list-style-type: none"> De bedoeling van de schrijver is wat subtieler en vraagt meer interpretatie van de tekst. 	<ul style="list-style-type: none"> De bedoeling van de schrijver is impliciet en is (abstract) verwerkt door de hele tekst.
Kennisniveau	<ul style="list-style-type: none"> Hoewel veel welke achtergrondkennis is nodig om de tekst te begrijpen? Hebben de leerlingen de achtergrondkennis om deze tekst te begrijpen? 	<ul style="list-style-type: none"> De inhoud van de tekst sluit aan bij de beleidsgerelateerde en het dagelijks leven van leerlingen. 	<ul style="list-style-type: none"> De inhoud van de tekst bevat wat technische informatie die enige achtergrondkennis van leerlingen vereist om de tekst te begrijpen. 	<ul style="list-style-type: none"> De tekst is heel technisch en bevat veel specifieke informatie. Diepere achtergrondkennis is vereist om de tekst te begrijpen.

Zelf vragen voorbereiden

Figuur 3.1: Model om verschillende soorten tekstgerichte vragen op te stellen.⁴⁶

Sessie 3	<p>Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op dieper tekstbegrip: tekstdoel, afleidingen, opinies, verbanden, argumenten et cetera <i>Leerlingen maken eventueel aantekeningen tijdens lezen</i> Tekstbespreking: dieper tekstbegrip: tekstdoel, afleidingen, opinies, verbanden, argumenten et cetera</p>
Sessie 2	<p>Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op woordenschat en tekststructuur <i>Leerlingen maken eventueel aantekeningen tijdens lezen</i> Tekstbespreking: woordenschat en tekststructuur</p>
Sessie 1	<p>Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op oriëntatie, algemeen begrip <i>Leerlingen maken eventueel aantekeningen tijdens lezen</i> Tekstbespreking: oriëntatie, algemeen begrip</p>

